

ФИЛОЛОШКО УМЕТНИЧКИ
ФАКУЛТЕТ КРАГУЈЕВАЦ

ПРИМЉЕНО: 01.07.2015

Орг. јед.	Број	Прилог	Датум
01	1932/1		

**НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ ОДСЕКА ЗА ФИЛОЛОГИЈУ
ФИЛОЛОШКО-УМЕТНИЧКОГ ФАКУЛТЕТА
УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ**

Наставно-научно веће Одсека за филологију Филолошко-уметничког факултета Универзитета у Крагујевцу, на седници одржаној 25. 05. 2015. године, предложило нас је, а Стручно веће за друштвено-хуманистичке науке Универзитета у Крагујевцу на седници одржаној 10. 06. 2015. године именовало у Комисију за оцену и одбрану докторске дисертације *Утопијско-митолошко-историјски дискурс Борислава Пекића и Џулијана Барнса* кандидаткиње **Јасмине Теодоровић**. Захваљујући на поверењу, Наставно-научном већу Одсека за филологију подносимо следећи

ИЗВЕШТАЈ

I Опис докторске дисертације

Текст докторске дисертације *Утопијско-митолошко-историјски дискурс Борислава Пекића и Џулијана Барнса* кандидаткиње Јасмине Теодоровић има укупно 391 страницу текста нормалног (1,5) компјутерског проред, и структуриран је у следеће целине: Наслов, Идентификациона картица докторске дисертације, Садржај (стр. 3-4), Разиме, Кључне речи (на српском и на енглеском језику) (стр. 5-8), I Увод: Фигуре утопијско-митолошко-теоријског дискурса (стр. 9-91), II Антропологија приче: Пекић-Барнс (стр. 92-334), III Закључак (стр. 345-368), IV Литратура (стр. 369-391).

Уводно поглавље - Уводно поглавље тематски је подељено на следећа девет потпоглавља: 1. Утопија идентитета и разлике, 2. Утопије као спекулативни митови, 3. Митолошко-утопијске енклаве, 4. Утопија и идеологија: утопија као радикална другост, 5. Критичка утопија: политика (нове) утопије, 6. Паноптицизам: утопија као технологија политике, 7. Хетеротопија, 8. Теорије митова (са деловима 8.1 Сакрално и профано, 8.2 „Пад у историју“, 8.3 Мит као језичка структура, 8.4 Мит као форма: мит и метајезик), и 9. Приповедно кретање.

У првом потпоглављу, „Утопија идентитета и разлике“, маркирају се фикционе, антрополошке и теоријске границе мишљења структуре и семантике утопије, чиме започиње усредсређење на дефинисање ужег појма утопије. Користећи се деконструктивним поступком, кандидаткиња преиспитује досадашња теоријска схватања овог феномена, отварајући га из угла фикције, антропологије, али и идеологије, друштвених и политичких аспеката, као и унутар савремене, модернистичке литерарне традиције, објашњавајући услове по којима поменути дискурси „мењају“ места, једни друге конституишу и реконституишу. У даљем тексту овог потпоглавља, расветљавају се апорије појмова кроз њихову неиздиференцираност, двосмисленост, вишеслојност, термилошке недоумице и неспоразуме.

У другом потпоглављу, у везу се доводе литература, утопија и мит, тако да је посебна пажња посвећена процесима културне, књижевне и друштвене „митологизације“. Јасмина Теодоровић показује како се конституише ритуални аспект културе и друштва, и како ови друштвени дискурси овладавају самим друштвом. Самим тим, кандидаткиња ће, очекивано, отворити питање односа политике, идеологије, спекулативног мишљења, односа рационалног и ирационалног, и то у луку од античке традиције, преко библијске, до касног модернизма.

Треће потпоглавље премешта проблем ка антропологији и културологији као друштвеној стратификацији. Кандидаткиња посебну пажњу посвећује романескном одговору на идеолошке и политичке обасце и последице утопије и мита, постструктуралистички указујући на проблеме односа литературе и политике. Кандидаткиња такође упућује на чињеницу да је сваки друштвени дискурс, од литературе до политике, део идеолошког митологизацијског хоризонта друштва.

Четврто потпоглавље, насловљено „Утопија и идеологија“, посвећено је прелазу са утопијског облика дискурса на дистопијски, као критички отпор литературе према конструисаним утопијским принципима. У вези са тим, у овом потпоглављу се развија расправа о некритичком и критичком преиспитивању утопијског и митологизацијског дискурса, као и, како и на који начин, литература „присваја“ или „критикује“ исте. Тако се отвара питање идеолошког и историјског контекста, као и начини „производње“, „уређења“ стварности, пр чему кандидаткиња улази у расправу о критичкој позицији литературе.

Пето потпоглавље, прелазећи на други, хетероутопијски план, преиспитује одређену хибридизацију утопије и мита, један раскид са традиционалним утопијама, те и са традиционалним односом бинарних опозиција (утопија-историја, утопија-стварност, утопија-фикција), акценат стављајући на амбивалентност критичке утопије, коју кандидаткиња, на линији савременог мишљења, види као амбивалентност хетеротопија, која, опет, представља тек реинтерпретацију дискурса утопија и залог конструисања неког новог утопијског дискурса. Затварајући расправу у идеолошкој циклизацији и немогућности да се из мита/утопије изађе, да се разлуче дискурси и фигуре, кандидаткиња још снажније поставља питања могућности разумевања литературе у овом културном, историјском, друштвеном и политичком „зачараном кругу“.

Шесто потпоглавље доводи у везу утопију, литературу и политику, и заједно са мишљењем Мишела Фукао посматра структурирање друштва и цивилизације као структуре надзора, контроле, процесуирања и спровођења моћи. „Паноптицизам“, као Фуко назива овај феномен, повод је за кандидаткињино осветљавање односа литературе и надзора, које она оставља за Друго поглавље своје дисертације.

Седмо потпоглавље намеће расправу о генези просторно-временског конфигурисања утопијских реалема, и продубљује разумевање утопије и хетеротопије. Разлистављајући фигуре хетеротопије (брод, гробље, вода, библиотеке...), кандидаткиња најављује расправу о паноптичком карактеру Пекићеве приче и хетеротопијски-натаривном карактеру Барнсове. На овај начин се већ успостављају сличности и разлике у репрезентовању појмова и феномена (утопија, паноптицизам, мит, друштво, историја, дискурс) између два писца и њихових дела, те се наглашава реверзибилност ових феномена, њихово „мутирање“, али и контекстуализовање унутар књижевне поетике.

Осмо потпоглавље започиње изношењем теоријских претпоставки разумевања мита, а завршава у идеји о литератури као оној која, преображавајући мит, сама учествује у креирању друштвене и културне митологије. Доследно описујући модерне теорије мита, од Мелетинског до Дериде, или од Фридриха Ничеа до Леви Строса, кандидаткиња испитује домете разумевања мита, али и сасвим супротан, процес демитологизације, опет у смислу нове митологизације. Унутар овог излагања проблематике мита, у дисертацији се акценат ставља на „ревирибилност односа „свето-профано“, „историзације мита“, аутоматске и стереотипне репепције митова као и њихове деконструкције и реконструкције у (пост)модернистичкој литератури, а тако и у делима Пекића и Барнса. Испитујући проблеме митологизације у архајско доба и у време моденог човека, индивидуализацију, дезоријентацију, луталаштво модерног субјекта, онтолошко-егзистенцијалну позицију човека, у овом потпоглављу се нуди и слика литературе као основног друштвеног дискурса који својим митологизацијским и литератним аспектима изнова осмишљава положај „у космосу“ модерног човека. Настављајући разматрање мита као језичке и идеолошке структуре, у раду се отварају проблеми мита и књижевности као метајезика (Барт), дискурса (Фуко), метанарације (Џејмсон), чиме се културолошка фигурација мита преводи у најтешњи додир са њеном фигурацијом у литератури. Одавде такође креће расправа о миту, а тако и литератури, као о рационалној, а не само ирационалној структури, и Барнсовог и Пекићевог одговора на овај проблем. Од, дакле, мита као језичке структуре до модернистичке семиолошке митологизације стварности, литерарни опуси Барнса и Пекића најделикатније одговарају на прихватање и преобликовање друштвених и културних и историјских знакова, што ће своју нову аналитичку целину добити у наредном потпоглављу, у којем се наративна димензија мита, литературе и осталих друштвених дискурса уводи у један општесхваћени културолошки „заплет човека, културе и времена“.

Девето потпоглавље, посредством теорије Хејдена Вајта, отвара питање наративног идентитета друштвених дискурса, а самим тим маркира онај феноменолошки простор у којем се роман, историја, мит и утопија прожимају. Од поимања алегорије, као фигуре, до симболичке структурације романа, кандидаткиња указује како се време, друштвена збивања и идеологије умрежавају у симболички код наратије. Ослањајући се на четири ступња интерпретације, наслеђене још од александријске школе тумачења, проблем разумевања наратије одлази до проблема колективног и историјског памћења, чиме се Пекићеви и Барнсови романи доводе у везу са општим начелима културне семиологије. Смисао наратије у репрезентацији реалности продубљује смисао односа романа, наративног дискурса, и друштвених дискурса. Као закључак, очекивано се намеће идеја да наративна фикција, романи, даје посебан увид у дубинске структуре историјске и антрополошке свести, а постојати у историји значи приповедати, значи, како тврде савремене теорије, човекову борбу да се ослободи историје и отвори дубински хуманистички и антрополошки смисао темпоралности, што су, како тврди кандидаткиња, централне теме Пекићеви и Барнсове наратије.

Друго поглавље дисертације *Антропологија приче: Пекић-Барнс*, које долази након теоријског увода, састоји се из осам потпоглавља (Наративна антропологија, Рефрен-прича митолошке матрице, Антропологија будућности, Археологија приче:

апокалипса, Апокалипса утопијско-дистопијског дискурса, Реторичко-иронијски алегоријски троп: „О веровању: немилосрдна љубав“, Антропологија приче: историја света, Феноменологија тела), и оно представља главни део докторске дисертације Јасмине Теодоровић. У њему се, као предмет анализе, којем је посвећена посебна пажња, издвајају Пекићеви романи *Агонаутика*, *Атлантида* и *Нови Јерусалим*, односно *Историја света* у 10 ½ поглавља, *Није то ништа страшно* и *Пулс* Џулијана Барнса.

У овом поглављу, које ћемо у овом делу Извештаја представити у целини, а не по поглављима, кандидаткиња примењује аналитичко-синтетички приступ у интерпретацији наведених дела. Дела Борислава Пекића, како то чини кандидаткиња, постављају се у шири контекст његове онтолошке философије антропологије, космогоније и енергијализма. Пекићево дело је представљено и „откључано“ посредством обрнутог поступка демитоморфизације, при чему је посебна пажња посвећена „паралелној литератури“ коју је Пекић исписивао као ону која прати изградњу приче у његовом романескном стваралаштву. Опет, наведена дела Џулијана Барнса схваћена су у ширем контексту конституисања наративног идентитета приче, и за разлику од досадашњих студија, које су његово стваралаштво углавном разматрале у контексту савремених постмодернистичких теорија, ова дисертација га гледа у начинима преисписивања и превредновања наратије као места идентитета приче и историје. Овај део докторске дисертације интенционално указује на идејно-проблемску везу књижевног стваралаштва ова два писца, и њихове опусе поставља у шире оквире приповедне активности која излази из оквира националне књижевности и улази у оквире најшире схваћене антрополошке наратије.

У овом поглављу се на издвојеној романескној грађи примењује тумачење свих проблема који су у претходном делу теоријски елаборирани. Историја, мит, утопија и наратија, доследно се сусрећу у разумевању али и у контекстуализовању Барнсових и Пекићевих романа, њихових додира и одступања. Започевши ово поглавље проблемом наративне идентификације ових писаца, и њихових епохалних и стилско-формацијских прожимања (касни модернизам, постмодернизам), кандидаткиња доследно исписује низове фигура утопијско-митолошко-историјског дискурса, односно фигура и топоса (пост)модернистичког дискурса, чиме поетике ова два аутора доводи у везу са целокупним контекстом њихових стваралачких опуса (*Флоберов папагај*, *Ово личи на крај*, *Сто од лимуновог древета*, *Златно руно*, *Беснило: жанр-роман, 1999: антрополошка повест* и др.). Шире контекстуализовање, опет, води истраживање у смеру литерарне традиције, па ће се за идентитет Барнсових и Пекићевих романа „борити“ и Библија, и Хакслијев *Красни нови свет*, и Орвелова *1984*, подвлачећи ову заједничку интертекстуалну логику Барнса и Пекића, и упућујући на њихове разлике. Јер, како тврди кандидаткиња, Барнсва дела су у једном процесу реконституисања „великих историјских прича“, и великих „романескних наратија“, али оне, исто тако, чувају поверење у „велике приче“. „(Пост)модернистички“ Пекић ће, опет, правити компромис између разградње великих прича и поверења у њих. Овим се, заправо, процесуира њихово ипак модернистичко поимање стварности и приче, и тако чувају референтне историјске и културолошке тачке, чиме они ипак, и поред критичке дистанце коју држе, остају у једном модернистичком историјском хоризонту. У једној идеологеми високог модернизма, хуманизма, и историјске дисоцијације, као и наративне (де)конструкције.

Смисао наратије, приче, тако се у овој дисертацији отвара посредством библијског подтекста, митолошких образаца, једне изнова написане (а)историјске приче. Јер и за Пекића и Барнса, тврди кандидаткиња, смисао историје може се мислити само из смисла онога што је аисторично (Библија, мит), па је већ сам улазак у историју обележен утамничењем човека у идеолошком процесуирању контроле, да би му тек мит подарио онај позитивни „вишак“ за опстанак. Између понављања философско-антрополошке приче и њеног идентитета, остаје ново-старо исписивање наративне историје човечанства и то као литерарне, а тако и људске историје. Преиспитујући поступке монтаже, колажа, документарне и приређивачке технике, читавау, дакле, стратегију метаприповедања, ово поглавље обележава и саме књижевне поступке који се мењају и уводе, основног принципа ради: артикулације приче, наратије, смисла историје. Зато оба дисертација очекивано овара питање футурологије, јер јој то намећу аутори и дела која су предмет њеног истраживања. Спојити мит (прошлост) и будућност радикалан је искорак од односа мита и историје, који кандидаткиња елаборира. Од митолошке Атлантиде до неке опет нађене Атлантиде, или од новозаветног Новог Јерусалима до Пекићевог Новог Јерусалима, или са Барнсовим историјско-митолошким (Еден, Потоп, Нојева барка, пророк Јона, Сплав медузе итд) дисторзијама, радикално ће се проблем историје отворити према апокалиптичном дискурсу, који ће у овој тези бити одлично елабориран у контексту футуролошког постмодернизма, али и у контексту антрополошког наративног (пост)модернизма. Крај света, будуће цивилизације, само враћа на матрицу онога пре, мита, утопије, а књижевност деликатно обележава ово затварање антрополошке кружнице. Невидљива историја Дулијана Барнса исписује се најпре у *Флоберовој папиги*, потом у *Историји света у 10 ½ поглавља*, па и у *Није то ништа страшно*, преиспитујући смисао људске историје из простора који преступа ту историју (пре свега Библије), а ова Барнсва историјска митологија, као и Пекићева, представља пример вечне садашњости. И Барнсва и Пекићева прича све време приповеда вечну садашњост историје човечанства. Апсурд на који указују њихове приче јесте човекова вера у прогрес, еволуцију, метанаратије и развој људске врсте која, како је доследно у дисертацији представљено, заправо све време хода у истом месту, постоји у истом времену, у једној перманентној митологизацији.

Наведеном додајући и питање метафизичког привида знања и питање цинизма религије, Пекић и Барнс обнављају питање љубави, Другога и Бога, које су модерна цивилизација, роман и култура доследно разградили. Одводећи своја истраживања до апорија које налази у дискурсу романа Пекића и Барнса, кандидаткиња се сусреће и са питањима неразрешивости/непредстављивости, која опседају романе којима се бави. Разбијање метафизичких идеала, које је Ум запада створио, води истом закључку: новој митологијизацији или рекреирању архајских вредности. Религијски хоризонт романа Пекића и Барнса, само је критика изума цивилизације и протеривања Бога из овога света, па, будући да више нема центра космоса, Пекић и Барнс га у смислу мита/утопије изнова налазе, макар као противречје, парадокс, одсуство које се самоприкривањем објављује. А троп Барнсове и Пекићеве приче читава се у ироничној аутореференцијаности и интертекстуалности, на рачун приче, на рачун њеног (погрешног) читања, и на рачун религиозног искуства. Кандидаткиња закључује да је Барнсва и Пекићева прича, која

растапа и „решава“ све друге приче, једноставно истинита, митолошки, фикционо и историјски, а она је онда футуристичка и тако „новојерусалимска“ апокалипса.

У последња два потпоглавља овог, другог и главног дела докторске дисертације, Јасмина Теодоровић прати интерпретацију антропологију библијске приче Нортропа Фраја, правећи паралелу између нереференцијалности библијског дискурса и нереференцијалности постмодернистичког романескног дискурса. Као и у литерарном делу, тврди се у тези, референцијалност Библије усмерена је ка свету који је у човеку, који није материјалан, чиме се стиче утисак одгурнуте референцијалности. Као што је наглашено, Пекић и Барнс на идентичан начин митологишу и мистификују историју/мит и иронишу их и пародирају својим реторичким потенцијалима. Зато се у тези оставља отворено питање да ли њихову причу треба посматрати у кључу понављања историје коју ће човек свакако понављати, или је посматрати као поновљиву причу могуће апокалипсе/мита. У сваком случају, кандидаткиња остаје ла линији мишљења да је у питању архетипско преплитање утопијско-дистопијског импулса антропологије приче која је подједнако детерминисана парадоксима и апсурдима својих антрополошких датости.

Треће поглавље или Закључак, као завршни део доктората, синтетички резимира истраживања и закључке целе докторске дисертације. На основу у Првом поглављу спроведене формиране теоријско-научне продлоге тумачења и у Другом поглављу спроведене проблемске анализе дела, кандидаткиња долази до закључка да наративна конфигурација прича Џулијана Барнса и Борислава Пекића представља наративно-историјску, митолошко-утопијску и иронијско-пародијску, те и митоморфну матрицу која тенденциозном наративном „мистификацијом“ заправо настоји да деконструише (реконструише) метафизички појмовни апарат дискурса утопије, мита и историје. Закључујући рад, Јасмина Теодоровић аналитичко-синтетичким приступом такође настоји да понови и изнова постави питања и догворе, и изнова докаже у којој мери се књижевна дела Пекића и Барнса конституишу као приповедно кретање чија наративна логика гради антрополошку визију, а реторичка иронија означава ону форму ироније у којој став и тон писца указује управо на супротно од онога што прича „заводљивим“ дискурсом исказује. Пекићева и Барнсова прича одриче могућност изравне референцијалности, тако што упућује на референт који не може бити приповедно профилисан. У том смислу, како је у Закључку тезе записано, њихово стваралаштво настоји да упути и на тзв. невидљиву (недогађајну, неархивирану) историју људског духа. Из свега наведеног произилази и једна од основних намера ове докторске дисертације, а то је да се и методолошки гледано, Пекићево и Барнсово дело види као успостављање изазова мишљења и читања, које се никако не може свести искључиво на њихову анализу у својим литерарним и поетичким својствима, колико на динамику бескрајног читања/тумачења које чека неку своју апокалипсу или повратак у мит.

II Оцена о испуњености обима и квалитета у односу на пријављену тему

Докторска дисертација *Утопијско-митолошко-историјски дискурс Борислава Пекића и Џулијана Барнса* Јасмине Теодоровић у потпуности је испунила пријавом теме

формулисане циљеве, предмет и хипотезе. Она истовремено потврђује да је пријављена тема била подобна и захтевна за израду докторске дисертације. Показало се да тумачење наративних димензија мита, утопије, историје и романа има далекосежне последице унутар методолошког окрета који су пре двадесетак година извеле хуманистичке науке. Показало се и да компаративна анализа дела Борислава Пекића и Џулијана Барнса отвара могућности за далекосежне иманентне везе српске и англоамеричке књижевности, и да су, као широко, неистражено поље, изазов за научно испитивање, на којима је кандидаткиња извршила опсежну опсервацију и разноврсну ексцерпцију, а у анализи активирала разновродне (пре свих постструктуралистичке) теоријско-методолошке апарате, чија је примена углавном руковођена неопходношћу савремених увида у књижевно-културолошку проблематику. Број разрешених, као и број покренутих проблема, у многоме је надмашио очекивања приликом пријаве теме.

У изради своје тезе, Јасмина Теодоровић се доследно придржавала одређене методологије, превасходно примењујући аналитичко-синтетички (хеременутичко-интерпретативни) и постструктуралистички метод, при чему је обухватна критичка опсервација фикционих, теоријских и парафикционих текстова Барнса и Пекића увек подразумевала извесну дијалектику између савремене и већ „класичне“ двадесетовековне теоријске позиције. Овако се научни резултати испитиваних елемената разумевају кроз њихову узајамну условљеност и повезаност са другим контекстима, увек у новој културолошкој (ре)контекстуализацији. Овим методолошким поступцима књижевнонаучна анализа је постала свеобухватнија, слојевитија и усложњенија.

Кандидаткиња је у дисертацији исказала способност комбиновања основног аналитичког и синтетичког научног метода, али и општих научних метода као што су индуктивно-дедуктивни и компаративни (интерлитерарни, интеркултурни) методи. У уводном поглављу полазишни принципи били су дедуктивни из опште теоријске литературе, али су дедуктивне поставке разлагане и потврђиване аналитичким увидима у семантизацију и ресемантизацију културолошких знакова (мита, утопије, религије, антропологије, културологије, историје, фикције) у делима Пекића и Барнса, да би се у завршном поглављу потврђивање полазишних дедуктивних принципа успоставило не тек као сума закључака о смислу, конструкцији и деоконструкцији наратива него и као збир општетеоријских и књижевнотеоријских, а тако и компаратистичко-културолошких вредности ова два аутора, чиме се драстично проширило сагледавање целокупног поља књижевног дискурса. Дисертација Јасмине Теодоровић показује да се антрополошки додир у текстовима Барнса и Пекића не могу увек са сигурношћу обележити, али они неизоставно јесу знак преливања културолошких, антрополошких и интерлитератрних противречности у књижевни текст, па је само то преливање неопходно препознати као аспект књижевног дискурса. Недоследности које се у различитом степену појављују и у историји, антропологији и стваралаштву могу се разумевати и тумачити само у једној перманентној деконструкцији и реконтекстуализацији, будући да ова логика прати све области оспољавања наратива, превасходно у равни друштвено-историјских референата и у равни симболичког процеса књижевности. Наведеним је, такође, значај истраживања Јасмине Теодоровић премашио очекивања најављена пријављеном темом и њеним *Образложењем*.

III Значај и допринос докторске дисертације са становишта актуелног стања у одређеној научној области и оцена њене оригиналности

Докторска дисертација Јасмине Теодоровић *Утопијско-митолошко-историјски дискурс Борислава Пекића и Џулијана Барнса* приоритетно припада подручју компаратистике, српске и англоамеричке књижевности 20. века. Тема која је у дисертацији обрађена никада није била самостални предмет анализа у науци о српској књижевности. Битно је, дакле, истаћи да до данас нема ниједне студије из области компаратистике (англосаксонска и српска књижевност), како на нашим просторима, тако и у свету, а која се бавила проучавањем веза између литерарног стваралаштва Борислава Пекића и Џулијана Барнса, било у контексту (пост)модернистичких и постструктуралистичких тенденција, било постављањем литерарног стваралаштва ова два писца у контекст у коме би се антрополошки појмови мита, утопије, историје и фикције, између осталог, разматрали као различити типови једног истог, наративног дискурса. А обрађена тема је више него значајна, не само с обзиром на потребу новог, потпунијег испитивања антрополошког карактера дела Б. Пекића, већ и с обзиром на важност компаративног и интерлитерарног увида у однос Пекић-Барнс, али и у једној далекосежној презентацији дела Џулијана Барнса у српској науци о књижевности. Такође, користећи савремене, домаће и иностране књижевнонаучне перспективе, којима је међуоднос културологије, идеологије и литературе означен као једно од најзначајнијих поља за истраживање, ова теза је отишла значајан корак даље у „осавремењивању“ мишљења о литератури. Тему је докторант обрадио исцрпно: то је прва студија о антрополошкој структури и међусобној наративној условљености дискурса у делима Барнса и Пекића, па обављено књижевнотеоријско, књижевнонаучно и књижевноантрополошко истраживање ове теме представља значајан допринос целовитијем тумачењу културног, интерлитерарног и компаративног аспекта (англосаксонска-српска књижевност) Борислава Пекића и Џулијана Барнса, чија дела данас представљају сам врх (пост)модерне прозе. Иако је о овим ауторима и њиховим делима публикован велики број библиографских јединица, остаје да се закључи следеће: а) да је докторска дисертација Јасмине Теодоровић први пут довела у везу литерарно стваралаштво Борислава Пекића и Џулијана Барнса; б) да се овом дисертацијом, али и преиспитивањем досадашњих постмодернистичких и постструктуралистичких теоријских поставки, покренуло актуелно и једно од круцијалних питања које се односи на „границе“ постмодернитета; в) да су појмови утопије, мита и историје као дискурзивни конструкти, осветљени у свом посебном контексту наратива Барнса и Пекића, што до сада није учињено у оквирима србистике нити англистике.

Докторанд је консултовао сву релевантну литературу која се директно, додирно или општетеоријски односи на проблематику задату својом темом, па се, с обзиром на њу, јасно уочава и вредност саме дисертације. Пошто је истраживање обављено на завидном делу корпуса Пекића и Барнса, чије јединствено поље (мит, историја, утопија) до сада у српској књижевној науци није било предмет рада, остварен је важан помак у опису ових феномена у српској/англоамеричкој књижевности 20. века. Дисертација *Утопијско-*

митолошко-историјски дискурс Борислава Пекића и Дулијана Барнса је, дакле, према свим научним критеријумима вредно и оригинално научно дело.

IV Научни резултати докторске дисертације, примењивост и корисност резултата у теорији и пракси и начин презентовања резултата научној јавности

С обзиром на наведене домете, оригиналност и актуелност докторске дисертације Јасмине Теодоровић, научни резултати њене докторске дисертације јесу и теоријски и компаративни и интерпретативни. Главни теоријски резултат односи се на теоријско преиспитивање и анализу културолошких појмова мита, утопије историје и нарације и њиховог дискурзивног међуодноса. Компаративни резултат огледа се у деликатној компарацији дела два писца из различитих култура и књижевних традиција, а која се налазе на истом антрополошком, поетичком и културолошком хоризонту. Интерпретативни резултат сагледава се у хеременеутичком расветљавању мита, фикције, историје и утопије, али и интертекста и архетипова, у прозним остварењима Барнса и Пекића, као и у расветљавању нарације као заједничког именитеља различитих друштвених и културолошких дискурса које ова два писца реконтекстуализују. Овом дисертацијом откривају се као незаобилазна вредност, не само мит-историја-утопија-фикција у делима Барнса и Пекића, већ и структуре и семантике ових феномена у књижевноисторијској перспективи (од Библије и античког мита, преко ренесансних утопија, до светске модернистичке традиције 20. века).

Будући да су културолошке и наративно-поетичке вредности иманентна својства дискурса, па дакле и књижевног дискурса, а пошто до дисертације Јасмине Теодоровић нису биле довољно прецизно описане с обзиром на њихово место у фикционим текстовима Пекића и Барнса, као и с обзиром на корелације културолошких фигура мита-утопије-историје, резултати дисертације Јасмине Теодоровић испуниће једно упражњено поље у савременој компаратистици и српској или англосаксонској науци о књижевности. Културолошки и антрополошки хоризонт у делима Пекића и Барнса одсад ће морати да се ослања на резултате ове дисертације, не само с обзиром на његову провокативност у погледу вредновања ова два писца, већ с обзиром на поетичку и фикциону вредност реализације антрополошког и културолошког смисла литературе. Као таква, дисертација Јасмине Теодоровић иницира и нова истраживања односа фигура мита-утопије-историје-фикције у Пекићевом, Барнсовом делу, али и у делима писаца исте епохе у српској и англоамеричкој књижевности. Дисертацију *Утопијско-митолошко-историјски дискурс Борислава Пекића и Дулијана Барнса* неизоставно треба публиковати, како би њени резултати што пре били доступни научној јавности и како би покренули на нове истраживачке опсервације књижевног смисла модернистичких културолошких и антрополошких дискурса.

V Преглед остварених резултата рада кандидата у одређеној научној области

Јасмина Теодоровић је објављивала своје радове (26 објављених радова) у часописима са листе ресорног Министарства, чак и часописима високих категорија (нпр. у часописима категорије М24 и М51) и са рефератима учествовала на чак 17 међународних и националних научних скупова, конференција, округлих столова. Највећи број тих радова припада књижевнотеоријској области, компаратистици, србистици и англистици, тј. у њима се разматрају различити књижевнотеоријски проблеми двадесетовековне науке о књижевности, модернистичке и постмодернистичке англоамеричке и српске књижевности. Докторанд Јасмина Теодоровић има завидну библиографију радова. Овде наводимо библиографију оригиналних ауторских радова у часописима и рецензираним зборницима са научних, међународних и националних скупова, са следећим категоријама:

Радови из категорије М24:

1. 2011. Јасмина Теодоровић, „Постмодернистичке хетеротопије“, *Књижевна историја*, бр. XLII 2011 143/144, одговорни уредник Миодраг Матицки, Београд, стр. 353-365. (Библид 0350-6428, 43 (2011) 143/144, с. 353-365, ISBN 0350-6428, COBISS.SR-ID 55823) [M24]

Радови из категорије М51:

1. 2006. Јасмина Теодоровић, „Пасив као непрототипска реченична конструкција“, *Наслеђе*, бр 5, Крагујевац, ФИЛУМ, стр. 99-107. (УДК 811.111.'366.573'367. ISSN 1820-1768, COBISS.SR-ID 115085068) [M51]
2. 2009. Јасмина Теодоровић, „Одмор од историцизма: на хоризонту једног могућег (не)разумевања“, *Наслеђе*, бр. 13, Крагујевац, 2009, стр. 35 – 43. (УДК 801.73:141.78, ISSN 1820-1768, COBISS.SR-ID 115085068) [M51]
3. 2009. Јасмина Теодоровић (коауторски са Маријом Лојаницом), „Велика Прича и побуна у Земљи чаробњака из Оза“, *Наслеђе*, бр. 14/2. Крагујевац, 2009, стр. 291-303. (УДК 81'42:821, ISSN 1820-1768, COBISS.SR-ID 115085068) [M51]
4. 2010. Јасмина Теодоровић, „Brave (New) Word Re-visited: кретање разлике у (дис)континуитету – апокалипса без посланика?“, Темат *Наслеђе: (Пост)модерна, апокалипса и књижевност*, бр.16, 2010, стр. 53-64. (УДК 82.0; 821.02 ПОСТМОДЕРНИЗАМ, ISSN 1820-1768, COBISS.SR-ID 115085068) [M51]
5. 2011. Јасмина Теодоровић, „Парадокси глобалног и индивидуалног у мрежи дискурзивног мапирања“, *Филозофија и друштво*, бр. 2, одговорни уредник Предраг Милидраг, Београд, стр. 31-49. (UDK 316.32+17.035.1 (049.3), DOI: 10.2298/FID 1102031T, ISSN 0353-5738, COBISS.SR-ID 11442434) [M51]
6. 2011. Јасмина Теодоровић (коауторски са Маријом Лојаницом), „Architectural Postmodern World and City of Glass Revisited“, *Наслеђе* бр. 20, одговорни уредник Драган Бошковић, стр. 23- 35, УДК 821.02 ПОСТМОДЕРНИЗАМ, ISSN 1820-1768, COBISS.SR-ID 115085068) [M51]
7. 2015. Јасмина Теодоровић (коауторски са Дејаном Каравесовићем), „Sequence of Tenses in English and Serbian Reported Structures: Theoretical and Methodological Aspects in Serbian-English Translation Practice“, *Наслеђе* бр. 20, одговорни уредник Драган Бошковић, стр. 123- 133 ISSN 1820-1768, COBISS.SR-ID 115085068) [M51]

Радови из категорије М52:

1. 2010. Јасмина Теодоровић, „Историографско-метафикционални аспекти Барнсове *Историје света*“, *Philologia*, бр. VIII, Филолошки факултет, Универзитет у Београду, Београд, стр. 107-114. (УДК 821.111.09-31 Барнс. Ц., ISSN 1451-5324, e-ISSN 1820-5682, COBISS.SR-ID 110447884) [M52]

Радови из категорије М53:

1. 2012. Јасмина Теодоровић, „Одбрана поезије: Сер Филип Сидни и Перси Биш Шели“, *Лунар*, бр. 47, одговорни уредник Часлав Николић, стр. 101-110. (УДК 821.111.-14.09 Сидни Ф., 821-111-14.09 Шели П. Б., ISSN 1450-8338, COBISS.SR-ID 151188999). [M53]
2. 2012. Јасмина Теодоровић (коауторски са Маријом Лојаницом), „Биће, човек и игра у поезији Васка Попе“, *Лунар*, бр. 48, одговорни уредник Часлав Николић, стр. 99-108. (УДК 821.163.41-14.09 Попа В., ISSN 978-86-, COBISS.SR-ID 151188999). [M53]
3. 2013. Јасмина Теодоровић (коауторски са Маријом Лојаницом), „Аргонаутика: антропологија приче“, *Летпис Матице српске*, ур. Слободан Владушић, стр. 463-476 (УДК 82(05), ISSN 0025-5939). [M53]

Радови из категорије М14

1. 2009. Јасмина Теодоровић, „Историја света Џулијана Барнса“, Зборник радова са Међународног научног скупа *Српски језик, књижевност, уметност*, књ. 2, Скупштина града; Универзитет, Филолошко-уметнички факултет, Кораци, Крагујевац, 2009, стр. 295-305. (ISBN 978-86-85991-14-1, COBISS.SR-ID 170743052 (ФФ)) [M14]
2. 2007. Јасмина Теодоровић, „Преводилац и језик политике писаних медија“, Зборник радова са мултидисциплинарне конференције *Језик, књижевност, политика*, Ниш, Филозофски факултет, Свен, Ниш, стр. 159-168. (УДК 81'255:070, ISBN 978-86-7379-144-9, COBISS.SR-ID 145518348) [M14]
3. 2008. Јасмина Теодоровић (коауторски са Маријом Лојаницом), „Тумачење у превођењу“, *Српски језик у (кон)тексту*, Зборник радова са Међународног научног скупа *Српски језик, књижевност, уметност*, књ. 1, Скупштина града; Универзитет, Филолошко-уметнички факултет, Кораци, Крагујевац, 2008, стр. 291-306. (УДК 821.03, ISBN 978-86-85991-11-3, COBISS.SR-ID 152111628) [M14]
4. 2009. Јасмина Теодоровић, „Антрополошко-утопијска археологија будућности: Пекићева и Хакслијева *Красна нова Атлантида*“, Зборник радова са мултидисциплинарне конференције *Језик, књижевност, идентитет*, Ниш, Филозофски факултет, Свен, Ниш, 2009, стр. 263-271. (УДК 821.111.09-31. Хаксли А., 821.163.41.09-31 Пекић Б., ISBN 978-86-7379 188-3, COBISS.SR-ID 172261900) [M14]
5. 2011. Јасмина Теодоровић (коауторски са Маријом Лојаницом), „Ерос живота и смрти у Барнсовој и Остеровој причи *напуклих огледала*“ (коауторски са Маријом

- Лојаницом), Зборник радова са V међународног научног скупа *Српски језик, књижевност, уметност*, књ. 2: *Жене: род, идентитет, књижевност*, одговорни уредник Драган Бошковић, Скупштина града Крагујевца; Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац, 2011. стр. 157-162. (УДК 821.111.09-31 Барнс Ц., 821.111.(73).09-Остер П., ISBN 978-86-85991-10-3, COBISS.SR-ID 186990860 (ФФ) [M14]
6. 2011. Јасмина Теодоровић, „Геометрија и идеологија дискурзивног простора: *Дрво историје Светислава Басаре*“, Зборник радова *Друштвене кризе и (српска) књижевност и култура*, у оквиру пројекта основних истраживања „Друштвене кризе и савремена српска књижевност и култура: регионални, национални, европски и глобални оквир“ који финансира Министарство просвете и науке Републике Србије, бр. пројекта 178018, одговорни уредници Драган Бошковић и Маја Анђелковић, стр. 137-148. (УДК 821.163.41. Басара С., ISBN 978-86-85991-34-9, COBISS.SR-ID 187901196) [M14]
7. 2012. Јасмина Теодоровић, „Божански пакт (не)раздвојености: Барнсов *Пулс* и Албахаријев *Цинк*“, Зборник радова са VI међународног научног скупа *Српски језик, књижевност, уметност*, књ. 2: *Бог: књижевност, култура и криза хуманитета*, одговорни уредник Драган Бошковић, Скупштина града Крагујевца; Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац, стр. 169-174. (УДК 821.111-31.09 Барнс Ц., 821.163.41-31.09 Албахари Д., ISBN 978-86-85991-43-1 (ФФ), COBISS.SR-ID 194256652) [M14]
8. 2012. Јасмина Теодоровић (коауторски са Драганом Бошковићем), „Репрезентација и манипулација: огледало симулакрума (савременог) дискурзивног простора“, Међународни зборник *Савремено друштво и криза проучавања језика и књижевности*, одговорни уредници Милош Ковачевић и Драган Бошковић, стр.39-54 (УДК 165.6/.8, 14 Фуко М, ISBN 978-86-85991-46-2, COBISS.SR-ID 194976268) [M14]
9. 2012. Јасмина Теодоровић, „Прогнани у причу, протерани из ње: Албахаријева трилогија“, Зборник радова *ЕГЗИЛ(АНТИ): књижевност, култура, друштво*, одговорни уредник Драган Бошковић, стр. 103-114 (УДК 821.163.41.09 Албахари Д., ISBN 978-86-85991-48-6, COBISS.SR-ID 195386380) [M14]
10. 2013. Јасмина Теодоровић (коауторски са Маријом Лојаницом), „Онтологија (не)могућег: фикција, теорија, матрикс“, Зборник радова са VII међународног научног скупа *Српски језик, књижевност, уметност*, књ. 2: *НЕМОГУЋЕ: Завет човека и књижевности*, одговорни уредник Драган Бошковић, Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац, стр. 117-122 (УДК 82.0 Фуко, ISBN 978-86-85991-53-0 (ФФ), COBISS.SR-ID 201956108) [M14]
11. 2013. Јасмина Теодоровић. „Убиство у Византији“, Зборник радова са Међународног округлог стола *Византија у (српској) књижевности и култури од средњег до двадесет и првог века*, одговорни уредник Драган Бошковић, Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац, стр. 297-303 (ISSN 978-86-85991-57-8, COBISS.SR-ID 203981836 [M14]

Радови из категорије М63:

1. 2009. Јасмина Теодоровић (коауторски са Маријом Лојаницом), „Стилске адаптације приликом превођења различитих типова медицинских текстова“, *Језик струке: теорија и пракса*, Зборник радова са Међународног научног скупа *Језик струке: теорија и пракса*, Универзитет у Београду, Београд, 2009, стр. 685-697. (УДК 811'276.6:61, ISBN 978-86-7522-033-6, COBISS.SR-ID 155156748) [М63]
4. 2009. Јасмина Теодоровић, „Мит као утопија, утопија као мит“, Зборник радова са I Научног скупа младих филолога Србије *Савремена проучавања језика и књижевности*, Скупштина града; Универзитет, Филолошко-уметнички факултет, Кораци, Крагујевац, 2009, стр. 83-92. (ISBN 978-86-85991-17-2, COBISS.SR-ID 173521420) [М63]
5. 2011. Јасмина Теодоровић, „Утопија апокалипсе (данас): Пекић и Барнс – како упокојити вампире“, Зборник радова са II Научног скупа младих филолога Србије *Савремена проучавања језика и књижевности*, Скупштина града; Универзитет, Филолошко-уметнички факултет, Графостил, Крагујевац, стр. 163-172. (ISBN 978-86-85991-31-8, COBISS.SR-ID 182321420) [М63]

На основу наведене библиографије и публикација у којима су оригинални научни радови објављени, може се закључити да је канидаткиња Јасмина Теодоровић већ зрео научни радник, са низом научних резултата презентованих како у научним часописима, тако и на научним скуповима.

VI Закључак и препорука

Све досада наведено недвосмислено показује да је Јасмина Теодоровић научно и теоријски квалитетно обрадила компаративну проблематику митолошких, утопијских и историјских аспеката дела Џулијана Банса и Борислава Пекића. У својој докторској дисертацији *Утопијско-митолошко-историјски дискурс Борислава Пекића и Џулијана Барнса*, кандидаткиња је показала врлине посвећеног младог научника – добру кореспонденцију с најрелевантнијом литературом, изузетно владање књижевнонаучном методологијом на различитим нивоима књижевнонаучне анализе (компаративном, књижевнотеоријском и херменеутичком), адекватну примену различитих могућности анализе, посебно изражен смисао за интерференцију анализе и синтезе, за усклађивање општих и посебних научних метода и закључака, као и педантност у опису различитих облика и међуусловљености сложених проблема митолошког, утопијског, наративног и историјског дискурса Борислава Пекића и Џулијана Барнса. Веома захтевна тема урађена је на научно беспрекоран начин, па ова дисертација улази у ред посебно квалитетних из науке о књижевности.

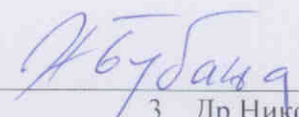
Због свега у реферату наведеног, предлажемо Наставно-научном већу Одсека за филологију Филолошко-уметничког факултета у Крагујевцу да прихвати овде изнесену позитивну оцену о докторској дисертацији Јасмине Теодоровић, под насловом *Утопијско-митолошко-историјски дискурс Борислава Пекића и Џулијана Барнса*, и кандидаткињи одобри усмену одбрану пред овом Комисијом.

У Крагујевцу, 16. 06. 2015. године

КОМИСИЈА

1. Др Драган Бошковић, редовни професор (ментор)
Ужа научна област: Српска књижевност
Филолошко-уметнички факултет у Крагујевцу

2. Др Биљана Ђорџ Француски, ванредни професор
Ужа научна област: *Англистика*
Филолошки факултет у Београду

3. Др Никола Бубања, доцент
Ужа научна област: *Енглеска књижевност*
Филолошко-уметнички факултет у Крагујевцу